

ZOLCZER PÉTER

„MOST AKKOR HOGYAN EJTJÜK?” AZ ANGOL NYELV KIEJTÉSÉNEK ÚTVESZTŐI

Ha már valaha is belekezdünk az angol nyelv tanulásába, biztosan ismerjük a kérdést, amit valószínűleg magunk is előszeretettel feltettünk a tanárnak: „És ezt hogy ejtjük?”. Az a helyzet is biztosan ismerős, amikor végre megtanuljuk egy szó kiejtését, aztán később azt mondja a tanár, hogy ha ilyen és ilyen mondatban szerepel a szó, akkor máshogy ejtjük. Ez összezavar minket, de nem adjuk fel, megtanuljuk a másik kiejtést is. Otthon viszont a tévében egészen véletlenül egy angol anyanyelvű hírességet interjúvolnak, és arra leszünk figyelmesek, hogy a „kedvenc” angol szavunkat egy harmadikféle módon ejti ki. Teljes a káosz, ez a nyelv érthetetlen...

Az angol a latin ábécé 26 betűjét használja, viszont ezek kombinációjából majdnem 50 különböző hangot tudunk képezni. És ez csak a kisebb probléma! Ugyanúgy, mint a magyar nyelvben, az angolban is léteznek különböző nyelvjárások, melyek között óriási kiejtésbeli különbségek is születhetnek. Sőt, az angol nyelvnek több különböző változata is létezik, melyek egyenként rengeteg különböző nyelvjárással rendelkeznek. Az angol két legnagyobb változata az amerikai és a brit, de ugyanígy külön változatnak számít például a kanadai, az ausztráliai vagy az indiai angol is. A változatok között nem csak kiejtésbeli, hanem jelentős szókincsbeli és nyelvtani különbségek is keletkeznek. A legtöbb *anyanyelvi beszélője* az amerikai angolnak van, 225 millió, a britnek 55 millió, a kanadainak pedig 20 millió. A számokból jól kivehető, hogy az amerikai angol a legelterjedtebb anyanyelvi beszélők által beszélt angol. Ha meghallunk egy popdalt a rádióban, szinte biz-

tos, hogy amerikai angolt hallunk. Ha netán beülünk egy feliratos mozifilmre, szinte biztos, hogy a színészek túlnyomó része amerikai angollal fog beszélni. Ha esetleg itt-ott nézünk valamilyen tévésorozatot angolul, valószínű, hogy az amerikai. Logikusnak tűnne, hogy az iskolákban és a nyelviskolákban is elsődlegesen az amerikai angolt oktassák. A helyzet viszont nem ez. A tankönyvek túlnyomó része brit angolra épül, amivel alapvetően nem is lenne probléma, ha a diákok – és mára már a tanárok nagy része is – nem az amerikai angollal lennének körülvéve az osztálytermen kívül.

Munkámból adódóan már évekre visszamenőleg napi szinten tudom követni az angol nyelv és irodalom szakra jelentkező tanárnövendékek kiejtését. Egyre erősebben érezhető a tendencia, hogy a „világból” (főleg az internetes audiovizuális médiákon át) érkező amerikai angol kiejtés keveredik az iskolában tanult brit angollal. Azt gondolnánk, hogy az egyetemi évek alatt ez a probléma megszűnik, hiszen éppen ezért tanulnak a leendő angol tanárok fonetikát (hangtant). Nos, a helyzet nem ilyen egyszerű, ugyanazért nem, amiért azt sem bírjuk megállni, hogy a kávé mellé csokis sütit is rendeljünk: a szokás hatalmas. Ha egy másodéves egyetemi hallgató már évek óta egy megszokott módon ejti ki az angolt, nagyon sokszor hiába tanulja meg, hogy következetesen kellene használnia valamelyik változatát az angolnak, ez már nem fog neki (könnyen) menni. Tudni fogja, és valószínűleg jól is fogja tanítani (mikor az adott szavakat elkülönítve kell először kiejteni a diákoknak), de mindez hiába, ha az órákon a spon-

tán beszéd közben a saját, megszokott módján ejti majd ki az angolt – a diákok pedig ezt fogják megjegyezni.

Vannak, akik úgy tartják, hogy az angol kiejtésének problémája nem is probléma, hiszen a mai globális világban már annyian beszélnek az angolt idegen nyelvként, hogy az már amúgy is felhígult, kit zavar az, ha nem tökéletes a kiejtésünk, a lényeg, hogy megértsenek. Még ha egyet is értünk a fenti nézőponttal, gondoljunk csak bele, hogy milyen következményei lennének ennek hosszú távon az angol nyelv oktatását illetően. Semmit sem tudunk tanítani úgy, ha elveszik az átadni kívánt tudás helyességének viszonyítási alapja.

Véleményem szerint a probléma mindenféle különösebb nehézség nélkül kezelhető. Mindössze arra van szükség, hogy a nyelvtanárok nagy hangsúlyt fektessenek arra, hogy felhívják nyelvtanulóik figyelmét az angol nyelv változatosságára már az első óráktól kezdve, és folyamatosan visszatérjenek ehhez a témához némileg részletesebb hangtani példákkal és magyarázatokkal. Kicsivel nagyobb energia-befektetéssel a tanár is könnyen demonstrálni tudja a különböző kiejtéseket, de ha ez esetleg gondot okoz, az iskolák technikai felszereltsége ma már lehetővé teszi, hogy hiteles nyelvi mintákat vigyünk be a diákoknak ne csak hanganyag, hanem audiovizuális formában is. Nyelvtanulóként pedig csak annyit kell tennünk, hogy elfogadjuk a helyzetet, az angol kiejtése nem gyerekjáték, viszont amint elérünk benne egy szintet, annál érdekesebb és motiválóbb lesz a színésége, és kezdeti ijedtségünkre már csak mosolyogva fogunk visszaemlékezni.